Okul Değiştirme Cezasında Kanunilik

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm	16.09.2026	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2024/68293	Anayasa 42, 10, 6216 s.K. 50, MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği 163, 164

ÖZET

İki lise öğrencisine Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne dayanılarak okul değiştirme cezası verildi, iptal davaları reddedildi. AYM, öğrenci disiplin suç ve cezalarını çerçeveleyen kanun hükmü bulunmadığından müdahalenin kanunilik şartını taşımadığına, eğitim hakkının ihlal edildiğine karar verdi.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/okul-degistirme-cezasi-kanunilik-egitim-hakki-aym-2024-68293/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2024/68293)

Karar Tarihi: 16/9/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 30/10/2026 - 33415

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, okul değiştirme disiplin cezasıyla cezalandırılma nedeniyle eğitim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Olay tarihinde özel bir eğitim kurumunda lise öğrencisi olan başvurucular 7/9/2013 tarihli ve 28758 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ve olay tarihinde yürürlükte olan Millî Eğitim Bakanlığı

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne (Yönetmelik) dayanılarak 4/12/2023 ve 19/1/2024 tarihlerinde okul değiştirme disiplin cezasıyla cezalandırılmıştır.

3. Bahsi geçen Yönetmelik'in "Disiplin cezaları" başlıklı 163. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Öğrencilere, disiplin cezasını gerektiren davranış ve fiillerinin niteliklerine göre; a) Kınama, b) Okuldan kısa süreli uzaklaştırma, c) Okul değiştirme, ç) Örgün eğitim dışına çıkarma cezalarından biri verilir."

4. Aynı Yönetmelik'in "Disiplin cezasını gerektiren davranış ve fiiller" başlıklı 164. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(3) (Ek cümle:RG-5/9/2019-30879) Okul değiştirme; öğrencinin yerleşim yeri öncelikli olmak üzere, aynı tür veya derecedeki başka bir okula naklinin yapılmasıdır. Okul değiştirme cezasını gerektiren fiil ve davranışlar; ... ğ) Okul yöneticilerine, öğretmenlerine, çalışanlarına ve arkadaşlarına kaba ve saygısız davranmak, ... m) Bilişim araçları veya sosyal medya yoluyla eğitim ve öğretimi engellemek, kişilere ağır derecede maddi ve manevi zarar vermek"

5. Başvurucular, disiplin cezalarının iptali istemiyle İdare Mahkemelerinde dava açmıştır. Başvuruculardan birinin (ikinci başvurucu) açtığı davada İdare Mahkemesi, başvurucunun okul içinde yönetici ve öğretmenlere yönelik sözlü saldırılarda bulunduğunun ve onları tehdit ettiğinin sabit olduğunu belirterek davayı reddetmiştir. Başvurucunun anılan kararı istinaf kanun yoluna taşıması üzerine Bölge İdare Mahkemesi kararın usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle 27/11/2024 tarihinde istinaf başvurusunun kesin olarak reddine karar vermiştir.

6. Diğer başvurucunun (birinci başvurucu) açtığı davada ise İdare Mahkemesi, başvurucuya bilişim araçları veya sosyal medya yoluyla eğitim ve öğretimi engelleme, kişilere ağır derecede maddi ve manevi zarar verme şeklinde isnat edilen disiplin suçunun tipiklik şartının gerçekleşmediğini belirterek iptal kararı vermiştir. Kararın idare tarafından istinaf kanun yoluna taşınması üzerine Bölge İdare Mahkemesi; başvurucunun sosyal medya paylaşımlarının başka bir öğrenciyi tehdit edici ifadeler ve hakaret içerdiğini, söz konusu paylaşımların tehdit edilen öğrencinin eğitim hakkını kullanmasını engelleyecek ve manevi olarak olumsuz etkileyecek nitelikte olduğunu belirterek 6/11/2024 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiştir.

7. İkinci başvurucu nihai kararı 4/12/2024 tarihinde öğrenmiş, 30/12/2024 tarihinde bireysel başvuru yapmıştır. Birinci başvurucu ise nihai kararı 28/11/2024 tarihinde öğrenmiş, 27/12/2024 tarihinde bireysel başvuru yapmıştır.

8. Komisyon, aralarında konu yönünden hukuki irtibat bulunan 2024/69948 numaralı başvurunun 2024/68293 numaralı başvuru ile birleştirilmesine, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Eğitim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

9. Başvurucular; disiplin cezası nedeniyle okullarına gidemediklerini belirterek eğitim hakkının, okula girişlerinin yasaklanması nedeniyle de kişi özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca birinci başvurucu, disiplin cezasının dayanağının bir sosyal medya paylaşımı olması nedeniyle ifade özgürlüğünün de ihlal edildiğini iddia etmiştir.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruculara eğitim haklarının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. İkinci başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı verdiği beyanda başvuru formunda ileri sürdüğü ihlal iddialarını yinelemiştir.

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucular disiplin cezaları nedeniyle mevcut okullarına gidememelerine yönelik şikâyetlerini, eğitim hakkı ve kişi özgürlüğüyle ilişkilendirmişlerse de mevcut bir eğitim kurumuna ulaşamama niteliğinde olan bu şikâyetlerin bir bütün hâlinde eğitim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiğini değerlendirmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi benzer bir şikâyeti (emsal başvuru) ([1. B.], B. No: 2020/34927, 6/3/2024) kararında incelemiştir. Bahsi geçen kararda, Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin "Dayanak" başlıklı 3. maddesinde gösterilen kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde (§ 33) ortaöğretim öğrencilerine uygulanabilecek disiplin suç ve cezalarına ilişkin bir hüküm bulunmadığı, dolayısıyla başvuruya konu disiplin cezasının sadece bir yönetmelik hükmü uyarınca tesis edildiği belirtilmiştir. Bu itibarla ortaöğretim öğrencilerinin disiplin suçlarıyla ilgili genel ilkeleri ortaya koyan, bu suçların çerçevesini çizen ve disiplin cezalarını gerektiren eylemleri genel hatlarıyla da olsa belirleyen, belirli amacı gerçekleştirmeye elverişli, amaç ve kapsamı belirlenebilir veya öngörülebilir herhangi bir kanuni düzenleme olmadığı belirtilerek müdahalenin kanunilik şartını taşımadığı sonucuna ulaşılmış ve başvurucunun eğitim hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (bkz. § 34).

14. Eldeki başvuruda da başvuruculara uygulanan disiplin cezalarının tek dayanağı ilgili Yönetmelik'tir. Bu sebeple bahsi geçen kararda dayanılan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

15. Bu itibarla başvurucuların eğitim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Varılan sonuca göre müdahalenin meşru bir amacının bulunup bulunmadığının ve ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.
16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Ayrımcılık Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

17. Başvurucular, kişisel nitelikteki özellikleri (din ve uyruk) nedeniyle ayrımcılığa uğradıklarını iddia etmektedir. [Özel nitelikli kişisel veri içeren ifade yayımlayan tarafından çıkarılmıştır.]

18. Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 14. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine yönelik iddiaların soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekir ((emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 33).

19. Ayrımcılık iddiasının incelenebilmesi için başvurucunun kendisiyle benzer durumdaki kişilere yönelik farklı uygulamaların meşru bir temeli olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayrımcı bir nedene dayandığını makul delillerle ortaya koyması gerekir ((emsal başvuru) [2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 50).

20. Somut olayda başvuruculaın ırk ve din sebebiyle uğradıklarını iddia ettikleri ayrımcılığa ilişkin delilleri ortaya koyamadıkları görülmüştür. Dolayısıyla başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Öte yandan birinci başvurucu, disiplin cezasının dayanağının bir sosyal medya paylaşımı olması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmişse de eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin sonuç yeniden yargılama yapılmasını gerektirdiğinden ve yeniden yapılacak yargılama neticesinde başvurucunun bu şikâyetinin de yargı mercilerince incelenmesi mümkün olduğundan söz konusu iddianın ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir. Bu sebeple başvurudaki diğer şikâyetler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması taleplerinde bulunmuştur. Ayrıca birinci başvurucu 100.000 TL manevi tazminat, diğer başvurucu ise miktar belirtmeksizin tazminat talep etmiştir.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. (emsal başvuru) [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; (emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; (emsal başvuru) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında ayrı ayrı 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine

karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin eğitim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması amacıyla Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesine (E.2024/3574, K.2024/3476) iletilmek üzere Ankara 14. İdare Mahkemesi (E.2024/139, K.2024/899) ile İstanbul 8. İdare Mahkemesine (E.2024/111, K.2024/1271) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara ayrı ayrı net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvuruculara ayrı ayrı ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/9/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.